

DÜŞ/DÜŞÜN 52

ERGENLİK VE ÖTESİ

TALAT PARMAN

Bağlam Yayınları 440
Düş/Düşün Dizisi 52
ISBN: 978-605-9911-34-4
Düş/Düşün Dizisi Editörü: Ayça Gürdal Küey

Talat Parman
Ergenlik ve Ötesi

© Talat Parman
© Bağlam Yayıncılık

Birinci Basım: Ekim 2017
Kapak Resmi: Edgar Degas, *David and Goliath*, 1863
Baskı: Avcı Ofset
Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi No: 6/13
Davutpaşa - Topkapı/İstanbul

Yayınevi Sertifika Numarası: 11081
Matbaa Sertifika Numarası: 12001

BAĞLAM YAYINCILIK Hobyar Mah. Narlıbahçe Sok. No: 9/3 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (0212) 513 59 68 / 244 41 60 Tel-Faks: (0212) 243 17 27
Web: www.baglam.com e-mail: baglam@baglam.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	7
Ergenlik ve İntihar	11
Ergenler ve Arkadaşları: Kız Erkek Farkı	26
Ergenlik: No Men's Land.....	39
Winnicott'un Kuramında Ergenlik.....	49
Ergenlik ve Psikoz.....	66
Ergenliğin Diğer Yüzleri	87
Ergenlik ve Sanal Dünya	99
Ergenlikte Dürtülerin Dönüşümü	107
Ergenliğin İlk Aşkı Neden Unutulmaz?	116
Her Yol <i>Yolda</i> 'ya Çıkar Kuşaklara Ad Vermenin Kaçınılmaz Tuzakları	126
Ergenlik ve Kaygı	134
Yalan Dünyada Ergen Olmak	151
Ergenlik ve Cinsellik: Toplumsalın Rolü.....	162

ÖNSÖZ

Ergenlik sorunsalı üzerine yazdığım bu üçüncü kitap. Bu da ilk ikisi gibi çeşitli etkinliklerde yapılan konuşmaların metinlerinden ve dergilerde yayınlanan yazıların derlemesinden oluşuyor. Bu yazıların hemen hepsi ikibinli yılların başında kaleme alındı. Oysa kendi ergenliğimi bin dokuz yüzlerin yani geçen yüzyılın son çeyreğinde yaşadım. Ergenlerle klinik çalışmaya da yine geçen yüzyılın sonlarına doğru başladım. Bugün klinikte karşıma çıkan ergenlerin çoğu yeni yüzyılın, yirmi birinci yüzyılın çocukları.

Psikanalistlerin ergenlik söz konusu olduğunda kendilerini ve yaşlarını sorgulamaları hayli eski bir “gelenek”tir. Sigmund Freud 1914 tarihli “Liselinin psikolojisi” yazısına şöyle başlar: *“Bu ileri yaşta kendini bir kez daha lise üzerine ‘Almanca bir kompozisyon’ yazmak durumunda bulmak tuhaf bir duygu yaratıyor. Ama ‘hazır ol!’ emrine, avuçlarını pantolon dikişlerine yapıştırurken paketlerini değiştiren şu emekli gibi otomatik olarak itaat edilir. Geçen yarım yüzyıl sanki hiçbir şeyi temelinde değiştirmemiş gibi, içtenlikle bunu kabullenmek hayli şaşırtıcıdır. Ancak geçen sürede yaşlanılmıştır, altmış yaş uzak değildir ve bedenden edinilen izlenime göre, ayananın da çok açıkça gösterdiği gibi, yaşamın canlılığı artık tüketilmiştir.”*¹

Freud çok gönderme yapılmayan ve kuramsal bir yineleme olarak görülen bu yazısında Oedipus karmaşası ve

¹ S. Freud [1914] *Sur la Psychologie du Lycéen*, Fr. çev. J. Laplanche et all, Résultats, Idées, Problèmes I, PUF, Paris, 1991, s.227.

anne baba imagolarının yaşam boyu ötekilere karşı duygusal konumlarını belirlediğini vurgular. Şüphesiz Freud'un 58 yaşında kaleme aldığı bu metin kuramsal açıdan önemli bir yenilik getirmemektedir. Ancak metindeki duygusal ton oldukça etkileyicidir. Şöyle sürdürür Freud: *“Daha on yıl önce aniden gençleşmiş olduğu hissedilen anlar vardı. Ancak şimdiden sıradan yurttaş varoluşunun tüm yükünü taşıyan griye bürünen bir sakalla doğulan kentin sokaklarını arşınlarken rastlantısal olarak karşılaşılan ve alçakgönüllülükle selamlanan şu ya da bu beyin lise hocalarımızdan biri olup olmadığı sorgulanır. Sonra bir an durulur ve dalgın bir bakışla o kişi izlenir; gerçekten o mudur, yoksa yanlışlıkla ona benzettiğim biri mi? Nasıl da genç bir havası var, yoksa sen mi çok yaşlandın? Kaç yaşında ki bugün? Eskiden bizim için erişkini temsil eden bu adamların aslında bizden yaşça çok az önde olmaları nasıl olabiliyor?”*²

Burada Freud okuldaki hocalarının bir genç liseli olarak üzerindeki etkisinden söz eder. Bugün ise önemli bir mesleği olan başarılı bir erişkindir, dahası yeni bir bilim kurmuştur ve ona psikanaliz adını vermiştir. Ancak şu itirafı yapmadan da edemez: *“Eski lise hocamı gördüğümde kapıldığım heyecan beni bir itiraf yapmaya zorluyor: bizi en çok etkileyen ve en önemli olan neydi, bize öğretilen bilimlere olan ilgi mi yoksa hocalarımızın kişilikleri mi? En azından hepimizde var olan bir yeraltı akımı bizim onlara yönelmemizi sağlar ve birçoklarında bilimlere giden yol hocaların kişi-*

² Freud, a.g.y., s.227-228.

liklerinden geçer; birçoğumuz bu yolda kalırız, ama birkaçımız için, itiraf edelim, yol sonuna kadar kapalıdır.”³

Freud’un bu satırları bir klinisyen olarak da yazdığını unutmamalıyız. Dahası birçok hastası ergen değilse bile çok genç erişkinlerdi. Yıllar sonra kendi saçı sakalı ağardığında yolda eski analistini-terapistini gören ergenken izlediği bir hastası aynı şeyleri düşünmeyecek midir? Bizler ergen psikanalistleri eğitici-öğretici bir işlevimiz olmasa da, ki istemesek de bir ölçüde olduğunu kabullenmek zorundayız, yine de eski hocalarla eski terapistler arasında bir benzetme yapılmasını uygun bulabiliriz. Klinisyenin kişiliğinin aktarımı ne denli etkilediğini biliyoruz. O nedenle eğer onlara bir yol açabiliyorsak, ki son seanslarında genç hastalarımıza “yolunuz açık olsun” demeyi ihmal etmem, bu psikanalizin kuram ve uygulamasının bize sağladıklarından mıdır, yoksa kişiliğimizden mi sorusunu biz de sorabiliriz.

Sigmund Freud’un lise ve üniversite döneminde çok önemli bilim adamlarının öğrencisi olduğunu biliyoruz. Bu hocaları muhakkak ki aynı zamanda hayli etkileyici kişiliklere sahiptiler. Psikanalizi bulmaya giden yolu Freud’a onlar açmıştır. Benzer bir şekil de o da bir psikanalist olarak birçok genç erişkinin yaşamlarında yol almasını sağlamış, bir kuramcı olarak da hastalarına yardım etmekte yolları tıkanmış nice klinisyenin bir çıkış bulmasına yardımcı olmuştur.

Elbette yaşım ilerliyor ve klinikte izlediğim ergenlerle aramdaki yaş farkı artıyor. Şu soruyu sorarken buluyorum

³ Freud, a.g.y., s.228.

kendimi. Bir ergen psikanalisti kendisi kaç yaşına gelene kadar ergenleri izlemeye devam edebilir? Bu soruyu çocuk psikanalistleri için de sorabiliriz. Psikanalitik çalışmanın özelliği bu sorgulamaya izin veriyor. Çünkü başka çalışma alanlarında kimi zaman o mesleğin belirlediği doğal ya da kurumsal kurallar gereği klinisyenin çalışma yaşının sınırı bellidir. Örneğin bir cerrah belki eli veya gözleri eskisi kadar iyi olmamaya başladığında ameliyat yapmayı bırakır. Bir dahiliye uzmanı daha şanslıdır, onun bilişsel etkinlikleri canlı olmaya devam ettikçe hastalarıyla ilgilenebileceği düşünülür. Bazen meslek odaları ya da sağlık kuruluşları klinisyenlerin çalışabilme yaşının üst sınırını belirlerler.

Şüphesiz psikanaliz söz konusu olduğunda da klinisyenin bilişsel yetilerinin azalması durumunda, bağlı olduğu derneğin kurallarına göre artık analizan kabul etmemesi, süpervizyon yapmaması ondan istenebilir. Ancak psikanalist yalnızca bilişsel yetileriyle değil belki daha çok duygusal yetileriyle çalışır. Duygusal yetilerinin azalması nasıl söz konusu olabilir? Bundan kastedilen ne olabilir? Analizanlarına karşı olan duygusal yatırımlarının azalması mı, karşı aktarımda alışılmışın dışında iniş çıkışlar olması mı, yoksa Reik'in tanımladığı onları dinleyen üçüncü kulağının tıkanmış olması mı?

Bu soruların yanıtlarını bilmiyorum. Ama psikanalizin Yahudi Talmud geleneğinden geldiğini biliyorum ve o nedenle bu soruları sormakla yetiniyorum. Ayrıca her şeye karşın şunu da biliyorum; eğer bir ergenlik varsa onun bir de ötesi vardır ve bir psikanalist olarak epey zamandır ben oradayım.